

Ongeboren leven | Levenloos geboren Visietekst Met Lege Handen

Naar aanleiding van een nieuw wetsvoorstel omtrent regelgeving betreffende levenloos geboren kinderen, dat werd besproken op de Ministerraad van 19 juli 2013, wensen wij met onze vereniging Met Lege Handen deel te nemen aan het debat, en onze visie hieromtrent duidelijk te formuleren. Deze visie is de synthese van de ervaringen van de ouders, de visie van de medische wereld en de wetsvoorstellen die tot op heden werden ingediend. Uit ons betoog zal blijken dat al deze elementen op dezelfde lijn liggen.

Met Lege Handen V.Z.W.

Met Lege Handen (MLH) is een vereniging van en voor ouders van een overleden baby. In deze vereniging ontmoeten lotgenoten elkaar in praatgroepen, of op het forum van de website. MLH biedt steun aan ouders die na een dergelijke traumatische ervaring behoefte hebben aan erkenning en herkenning van hun verdriet. Want rouwen om een overleden baby mag geen anoniem rouwen zijn.

Ouders van een overleden baby streven niet naar een *gelijkaardige*, maar naar een *gelijkwaardige* wettelijke behandeling van al hun kinderen. 'Al hun kinderen' betekent in deze context: zowel opgroeiende als overleden kinderen.

Deze wens voor een gelijkwaardige behandeling loopt volledig gelijk met de wens van de ouders om hun overleden kinderen geen gelijkaardige, maar wel een gelijkwaardige plaats te geven in hun gezin naast hun opgroeiende kinderen.

Wanneer geboorte en overlijden elkaar snel opvolgen of bijna tegelijkertijd gebeuren, raken vreugde en verdriet elkaar in een bevreemdende combinatie. Wanneer geboorte en overlijden echter *van plaats wisselen*, en wanneer dat zozeer gewild kindje, weliswaar op de veiligste plaats ter wereld, in de schoot van de moeder, sterft en levenloos geboren wordt, verstrengelen vreugde en verdriet zich op een haast onvatbare wijze.

Het maakt voor de ouders geen enkel verschil uit naar de erkenning van hun kindje of hun kindje veel te vroeg, kort voor, tijdens of kort na de geboorte overlijdt.

Helaas is dat in de wetgeving wel het geval. Het levenloos geboren kind kan volgens de huidige wetgeving slechts vanaf een zwangerschap van 180 dagen opgenomen worden in het overlijdensregister als 'levenloos geboren'. Dit kind kan echter niet opgenomen worden in het geboorteregister, wat zeer moeilijk is voor de ouders om te begrijpen. Wel overleden, nooit geboren? Is een geboorteregister dan alleen voor levend geboren kinderen? Wat met levenloos geboren kinderen? Overlijden spreekt toch ook over leven?

Meerdere voorstellen tot wetswijziging

Op 7 mei 2009 werd in de Senaat een wetsvoorstel ingediend tot *wijziging van de regelgeving betreffende levenloos geboren kinderen* (stuk Senaat, nr. 4-1318/1 2008-2009) door mevrouw Sabine de Bethune. Dit wetsvoorstel is een geactualiseerde versie van vorige wetsvoorstellen (stukken 2-1145/1 en 3-268/1), waarbij MLH geconsulteerd werd omwille van haar directe link met de realiteit.

Op 31 januari 2011 stelt mevrouw Elke Sleurs (N-VA) een schriftelijke vraag (nr. 5-1086) aan de minister van Justitie omtrent “*Akte van aangifte van een levenloos geboren kind - Inschrijving in het geboorteregister - Inschrijving in het trouwboekje*”.

Ook op 22 oktober 2012 werd in de Kamer een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek inzake aangifte van het doodgeboren kind. (Doc 53 2454/001) door de heer P. Dewael, de dames C. Van Cauwer en S. Lahaye-Battheu en de heer H. De Croo.

Hieruit blijkt dat politici zich bewust zijn van deze complexe materie over de partijpolitieke grenzen heen. Wij willen hieruit verstaan dat er een politiek draagvlak bestaat om de regelgeving hieromtrent aan te passen aan wat leeft onder de ouders.

Bij de formulering en de argumentatie van onze visie en onze vragen volgen wij graag de vier krachtlijnen van het wetsvoorstel ingediend in de Senaat. Niet alleen omwille van de eenduidigheid, maar vooral omdat het wetsvoorstel streeft naar *humanisering* bij de wetgeving over levenloos geboren kinderen, met een *geactualiseerde argumentatie*. Ook de visie van de medische wereld, bij monde van Prof. Dr. Jan Deprest, volgt een gelijkaardige redenering. Dit alles sluit volledig aan bij de doelstellingen en de werking van MLH.

Terminologie

De duur van een zwangerschap wordt door ouders meestal uitgedrukt in maanden. In de medische wereld en in de wetgeving hanteert men de begrippen ‘aantal dagen of weken postconceptie’, of ‘aantal weken postmenstruele leeftijd’ (PML), bijvoorbeeld:

140 dagen postconceptie = 20 weken postconceptie = 22 weken PML

Krachtlijnen

Dit zijn de vier krachtlijnen van het geciteerde wetsvoorstel, aangevuld met de visie van MLH en de richtlijnen van de medische wereld zoals geformuleerd door Prof. Dr. Jan Deprest.

1. *Aanpassing van de wettelijke levensvatbaarheidsgrens aan de evolutie van de neonatologie.*

- In de huidige wetgeving wordt een kindje beschouwd als levensvatbaar vanaf 180 dagen postconceptie. Het wetsvoorstel wil dit verlagen naar 140 dagen.
- Aan deze verlaging naar 140 dagen wordt het volgende gekoppeld:
 - een **aangifteplicht** bij de burgerlijke stand vanaf 140 dagen
 - de opmaak van de akte van aangifte van een levenloos kind
 - wettelijke plicht tot begraven of cremieren
 - MLH vraagt om hier ook de mogelijkheid te creëren de akte van levenloos geboren kind ook in het **geboorteregister** op te nemen

De grens van 140 dagen postconceptie wordt in de wereld van de neonatologie algemeen aanvaard als de grens waaronder een kind niet levensvatbaar kan geboren worden. Deze grens wordt ook bevestigd door de Wereldgezondheidsorganisatie, en door het Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE) die het aantal vroeggeboorten in Vlaanderen registreert.

2. *Humanisering van de wetgeving : een akte van aangifte van een levenloos kind ongeacht de zwangerschapsduur en de mogelijkheid ook de familienaam in de akte op te nemen*

Het wetsvoorstel pleit voor een **aangifteredacht** bij een zwangerschap van minder dan 140 dagen. Hierbij zouden de ouders het *recht*, niet de plicht, moeten krijgen voor het volgende:

- het laten opstellen van een akte van aangifte van een levenloos kind bij de burgerlijke stand, opgenomen in het geboorte- en overlijdensregister
- de mogelijkheid om in deze akte zowel voornaam als familienaam van het overleden kindje te kunnen opnemen
- recht tot begraven of cremieren

Het recht om een dergelijke akte te laten opmaken, ongeacht de duur van de zwangerschap, bestaat eveneens in andere Europese landen, bv. in Nederland en Frankrijk.

Deze vraag is immers gegroeid vanuit de ervaringen van de medische wetenschap en vanuit de ervaringen van de ouders.

Prof. Dr. Jan Deprest is kliniekhoofd gynaecologie en verloskunde aan de UZ Leuven, en internationaal gerenommeerd in foetale geneeskunde. Naast zijn functies als buitengewoon hoogleraar aan de Faculteit Geneeskunde, en als verantwoordelijke en voorzitter van diverse raden, is hij lid van de 'Nationale Evaluatiecommissie inzake de toepassing van de wetgeving betreffende de zwangerschapsafbreking'. Vanuit zijn enorme medische en brede intermenselijke ervaring geeft hij onderstaand advies.

Deprest: "Er is een tegenstrijdigheid in de wetgeving rond abortus enerzijds, en levenloos geboren kinderen anderzijds. De abortuswetgeving maakt een onderscheid tussen afbreking van de zwangerschap voor of na de 12de week postconceptie. Abortus kan zonder speciale toelating plaatsvinden tot aan de 12de week. Vanaf de 12de week kan de zwangerschap alleen afgebroken worden onder wettelijke voorwaarden.

In de medische praktijk worden ingrepen op foetussen uitgevoerd vanaf 14 weken postconceptie."

Deze regelgeving impliceert een wettelijke erkenning van het **ongeboren leven** vanaf 12 weken.

Het wetsvoorstel rond levenloos geboren kinderen wil erkenning voorzien vanaf 140 dagen postconceptie (de huidige wetgeving voorziet 180 dagen postconceptie). Tussen beide wetten zou aldus een onwettig vacuüm ontstaan.

*Deprest: "Ik pleit voor een **aangifterecht** van een levenloos geboren kind vanaf 12 weken postconceptie, en een **aangifteplicht** van een foetus vanaf 500 gr. en/of 22 weken (levensvatbaarheidsgrens). Het aangifterecht impliceert geen koppeling aan sociale rechten van de ouders, zoals zwangerschaps- of ouderschapsverlof. Een aangifterecht en geen plicht omdat mijn ervaring in de praktijk mij leert dat ouders in deze fase van de zwangerschap het overlijden van hun baby steeds als zeer pijnlijk ervaren maar op zeer verschillende manieren verwerken."*

De ervaring van de ouders van levenloos geboren kinderen loopt parallel met de wetenschappelijke visie van de medische wereld.

Rouwen om een overleden baby hoeft geen anoniem rouwen zijn.

Wanneer het misloopt met de zwangerschap en de baby sterft, spreekt men vanaf een bepaald aantal weken zwangerschap niet meer van een miskraam, maar van het *overlijden* van een baby. Ouders ervaren dit verlies vanaf een zwangerschap van ongeveer 3 maanden. Dit is geen rationele afspraak, maar eerder een natuurlijke wetmatigheid. Vanaf dit moment in de zwangerschap ervaren de meeste ouders echt het verlies van een baby. Dit kind willen ze erkennen, wensen ze een voornaam en familienaam te geven, en zal voor hen altijd een volwaardig lid van het gezin zijn.

Ouders van een doodgeboren kindje maken ook een rouwproces door, een moeilijk proces dat voor een groot deel in de anonimiteit verloopt. Anoniem omdat het kind niet geleefd heeft onder de mensen, en maatschappelijk geen

rol heeft gespeeld. Voor familie en vrienden is het daarom zeer moeilijk om te delen in het verdriet. Wanneer die anonimiteit ook versterkt wordt door de wetgeving is dat extra pijnlijk voor de ouders.

3. *Een waardige behandeling van het stoffelijk overschot en een informatieplicht voor de behandelende arts en vroedvrouwen*

- Indien de ouders, hetzij bewust, hetzij uit onwetendheid of vanuit een emotionele toestand zelf niet kiezen voor begraving of crematie, moet het stoffelijk overschot van een baby, geboren vóór de levensvatbaarheidsgrens, in een ziekenhuis met waardigheid worden behandeld. Het is de *plicht* van een ziekenhuis om het stoffelijk overschot van een baby, ook vóór de wettelijke levensvatbaarheidsgrens, met waardigheid te behandelen. Het wetsvoorstel pleit voor een crematie in een erkend crematorium.
- De informatieplicht door de behandelende arts of gediplomeerde vroedvrouw dient wettelijk vastgelegd te worden. Zij moeten voortaan de ouders informeren over hun rechten inzake:
 - de opmaak van een akte van aangifte van een levenloos kind (zowel bij aangifteplicht of aangifteredrecht)
 - autopsieverslag / medisch dossier
 - het recht om het stoffelijk overschot van de foetus te laten begraven of te cremen (informeren over gemeentelijke wetgeving i.v.m. begraafplaatsen in de regio)
 - info over sociale en fiscale rechten (kinderbijslag, Kind en Gezin, Gezinsbond, RVA, RIZIV). Nog al te vaak zijn vele instanties niet op de hoogte van het overlijden van de baby, of wordt deze info niet correct doorgegeven, en krijgen ouders bv. nog een geschenkje toegestuurd met felicitaties voor de nieuwe baby. Dit is een zeer pijnlijke ervaring voor de ouders. In het ziekenhuis zouden ouders hierop voorbereid moeten worden, en zoveel mogelijk geholpen worden om te anticiperen op deze pijnlijke situaties.

Ook de informatieplicht i.v.m. het medisch dossier van moeder en kind dient opgenomen te worden in de wet.

- De gangbare medische praktijk, om aan de ouders een autopsie voor te stellen voor zover de doodsoorzaak niet gekend is, wordt wettelijk vastgelegd. Het vaststellen van de doodsoorzaak van het kindje kan belangrijk zijn naar eventuele volgende zwangerschappen.

4. De consequente aanpassingen van alle relevante wetsbepalingen

Als de wettelijke levensvatbaarheidsgrens verlaagd wordt van 180 naar 140 dagen, moeten een aantal bijbehorende wetsbepalingen ook aangepast worden:

- sociale en fiscale rechten van de ouders:
 - uitkering van het kraamgeld wordt gekoppeld aan de akte van aangifte van een levenloos kind na een zwangerschap van 140 dagen
 - het levenloos geboren kind wordt als fiscaal ten laste beschouwd na een zwangerschap van 140 dagen
- het recht om de verplichte duur van 9 weken moederschapsverlof in te korten:
 - op uitdrukkelijk verzoek van de moeder
 - met de goedkeuring van een arts

Het wetsvoorstel geeft, naast de vier krachtlijnen, een overzicht van de huidige wetgeving. Hierbij wordt uitvoerig de historiek van deze wetgeving beschreven, waaruit wij graag het volgende citeren:

Een laatste wetswijziging betreft de gelijke behandeling van de ongehuwde vader. (...) De wet van 1 juli 2006 voegde volgende bepaling toe aan het tweede lid, 2° : « (, ...) of de vader die niet gehuwd is met de moeder en die het verwekt kind erkend heeft overeenkomstig artikel 328. Op zijn vraag en mits toestemming van de moeder kunnen de naam, de voornamen en de woonplaats van de vader die niet gehuwd is met de moeder en die het verwekt kind niet erkend heeft, tevens vermeld worden; »

Vragen van MLH aan de minister

MLH sluit zich aan bij de geformuleerde voorstellen uit het wetsvoorstel. Hiernaast hebben wij nog een aantal concrete vragen inzake humanisering van de wetgeving. Deze vragen zijn de synthese van vele vragen van ouders uit onze vereniging.

1. *Kan de aangifte van een levenloos geboren kind ook opgenomen worden in het geboorteregister naast de opname in het overlijdensregister? Heeft dit juridische consequenties ?*

Waarom deze vraag:

- ouders van een levenloos geboren baby hebben het zeer moeilijk met het idee dat hun kindje alleen in het overlijdensregister is opgenomen en niet in het geboorteregister. Hun kindje is immers ook geboren, helaas levenloos. Maar ook de geboorte en geboortedatum van hun dode kindje is een heel belangrijke gebeurtenis en uitermate intens moment in hun leven, even belangrijk als de geboorte van hun andere kinderen.

- bij de opmaak van een stamboom, waar levenloos geboren kinderen ook in thuis horen, kijkt men alleen naar het geboorteregister, levenloos geboren kinderen kan men hierbij niet terugvinden.

- bij de aanvraag voor ouderschapsverlof, ook voor een levenloos geboren kind, waarbij door de RVA een soepelheidsstandpunt kan worden toegepast, is een attest van het geboorteregister gewenst.

2. *erkenning van de ongehuwde vader*

Volgens de huidige regelgeving kan de ongehuwde vader, die zijn levenloos geboren kind niet *voor de geboorte* erkend heeft, in de akte worden vermeld mits toestemming van de moeder.

Betekent dit ook meteen een juridische erkenning van het vaderschap ?

Samenvatting

Volgende krachtlijnen dienen volgens MLH opgenomen te worden in de wetgeving:

1. Aanpassing van de wettelijke levensvatbaarheidsgrens aan de evolutie van de neonatologie, van 180 dagen naar 140 dagen. Hieraan gekoppeld, **aangifteplicht**, akte van levenloos geboren ook opgenomen in geboorteregister. Geboortekte en overlijdensakte met naam en familienaam.
2. Humanisering van de wetgeving: een akte van aangifte van een levenloos geboren kind ongeacht de zwangerschapsduur en de mogelijkheid ook de familienaam in de akte op te nemen.
Aangifteredacht onder de 140 dagen los van sociale en fiscale rechten.
Rekening houdende met het recht op abortus willen we een ondergrens respecteren van het aangifteredacht op 12 weken postconceptie.
3. Een waardige behandeling van het stoffelijke overschot en **informatieplicht** voor de behandelende arts en vroedvrouwen in verband met o.a. medisch dossier van moeder en kind.
4. De consequente aanpassing van alle relevante wetsbepalingen.

Tot slot

Ongeboren leven | Levenloos geboren

De allesoverheersende liefde van de ouders voor het ongeboren leven, verdwijnt niet als hun kindje levenloos geboren wordt. Naast hun grote verdriet is er ook veel trots en fierheid voor hun 'stille baby'.

Het is een geruststellend gevoel dat op dit terrein de medische wereld volledig op dezelfde lijn ligt als de ouders, en het ongeboren leven erkent en respecteert. Het zou dan ook een logische stap zijn om dat ongeboren leven, wanneer het levenloos geboren wordt, een correcte wettelijke erkenning krijgt. Wij hopen van harte dat deze realiteit een motivatie en een bron van inspiratie mag zijn voor de wetgever om de wetgeving omtrent levenloos geboren baby's aan te passen aan deze realiteit.

Ongeboren leven, dat levenloos geboren wordt, zal zo nooit meer levenloos en ongeboren blijven.

namens Met Lege Handen,

Marleen Vertommen

moeder van Elise*, Anton, Gommaar*, Victor en Jozefien